

Ficțiunea

OPTm

nr. 37, 1 august 2022
Săptămânal de cultură

Cristina Balinte intră săptămânal pe ușa Academiei cu față preocupată și cu mintea plină de personaje de ficțiune. Are un birou pe care tronează o fructieră, una dintre acele piese de cristal, în formă de cupă, întodeauna cu mere albastre. Sunt vopsite? a întrebat-o cineva. Oh, nu, a zâmbit cu discreție, sunt mere din grădinile lui Zenob.

Prin august 1999, când încă era funcțională mitizarea Costineștiului, de „stațiune a tineretului”, cu epava în larg, hotelul Forum de pe faleză și festivalul de film la care visam în copilărie privind foto-reportajele din revista „Cinema”, cu discoteca Ring și rost de distracție „la greu”

Experiența rușinii

Daniela Luca

În eseuul său, *Ființa și neantul*, Jean-Paul Sartre scria că, în structura ei primară, rușinea este o rușine față de cineva. „Mi-e rușine de ceea ce sunt. Rușinea realizează deci o relație intimă a mea cu mine: am descoperit prin rușine un aspect al ființei mele... Tocmai am făcut un gest stângaci sau vulgar: acest gest se lipește de mine, eu nu îl judec, nici nu îl blamez, îl vizez pur și simplu, îl realizez sub chipul pentru-sinelui. Dar iată că ridic, dintr-o dată, capul: cineva era acolo și m-a văzut. Realizez dintr-odată întreaga vulgaritate a gestului meu și mi-e rușine.”

Obscură, absconsă, văskoasă, hâtră, împovărată, apăsătoare, devoratoare, traumatizantă și invadatoare, rușinea nu se lasă relevată pe scenă decât invitată de un alt personaj, vreo soră vitregă a ei – umilința, vinovăția, frica, fobia – sau apare întempestiv la întâlnirea cu o anume privire a celui alt. O privire resimțită ca intens jenantă, respingătoare, blamantă, punitivă, care te pune la zid, te face să vrei să intri-n pământ, să te-ascunzi

o vreme de orice alți ochi. Dar de ai tăi nu vei putea să te ferești, să fugi, evadările din tine însuși sunt imposibile, chiar dacă te eschivezi, negi, disociezi, deghizezi, deplasezi. Chiar dacă, printr-o mișcare grandios-narcisică, te arunci în extrema aroganței, infatuării, sfidând limitele altora și, mai mult, făcându-i pe ei de răs, făcându-i chiar să se facă de rușine în locul tău.

Vergüenza ajena, cum spuneau cu mulți ani în urmă un domn din Spania, jenat și plin de dezgust pe când urmărea din priviri o tânără ce-și exhiba cu prea mare lejeritate, la o reuniune oficială, corpul. Mi-e jenă de jena ta, cum se spune la noi, sau poate mai frust, intru eu în pământ în locul lui, precum mărturisirea cu amărăciune un bătrân tată despre fiul său toxic-dependent, ajuns pe străzi, hăituit, cu mințile pierdute, mâncând resturi de prin pubele.

Transmise adeseori inter- și transgenerațional, prin legături de carne și sânge, de-a lungul filiațiilor prin care curg psihic fluvii de rușine și de vinovăție,

afectele și emoțiile corelate lor, precum umilința, autodevalorizarea, autopedeapsa, autosabotarea, experiența eșecului și a ratării, anihilarea de sine, apar ca reverberații amenințătoare atât față de sine, cât și în relațiile persoanei cu cei apropiați, familie, prieteni, dar și în spațiile în care își desfășoară existența cotidiană, spații profesionale, sociale, culturale.

Experiența rușinii poate fi, la polul ei sanogen, organizatoare a distanțelor optime între oameni, modelatoare a limitelor, a conduitelor și a normelor, un vehicul al cutumelor, obiceiurilor, datinilor; în acest sens, rușinea este civilizatoare și ne facilitează o bună conviețuire, atunci când, prin maturizare, atingem respectul de sine și de celălalt, demnitatea, verticalitatea. La celălalt pol, maladiv-mortifer, este adesea devastatoare, invalidantă, anihilantă, alienantă de sine și de lume, în extremis, un om dezesperat, cufundat în mlaștina ei, poate ajunge la a renunța la tot, chiar și la sine, la viață, dedându-se morții – intră

la propriu în pământ de rușine.

Adeseori, în timpul unor ședințe de terapie cu o tânără pacientă, mi se întâmpla să mă gândesc asociativ la *The Shame*, filmul lui Ingmar Bergman, în care chipurile rușinii și ale umilinței sunt multiple: rușinea de a fi sărac, rușinea de a eșua (Jan), rușinea Evei pentru că nu a avut un copil, rușinea de a fi furat și ucis, de a fi umilit și închis, de a-și vinde corpul pentru bani și libertate, rușinea de a supraviețui atunci când îi lași în urmă pe cei morți. Viața însăși devenise parcă un ocean de rușine.

Vocea scriitorului

Ioana Hodor

Cărțile audio creează o legătură mai apropiată dintre text și auditoriul său, prin intermediul lecturii unui narator specializat, ales sau nu din domeniul artistic, cum este cazul unor *audiobook-uri* realizate în momentul actual. Ele se apropie de lectura publică, o formă de manifestare a lecturii ce implică prezența autorului, care alege să citească o selecție de versuri sau pasaje din opera sa. Uneori, lectura publică transformă prin puterea autorului de a face corp comun cu textul; alteori, dezamăgește prin lipsa de patos, sficiunea excesivă sau exagerarea

voită la care se recurge. Cert este că lectura *live*, fie ea înregistrată sau *live*, oferă o experiență multisenzorială, poate chiar sinestezică, care demonstrează cât de importante sunt elementele precum contextul sau retorica naratorului pentru modul în care va fi percepută o lectură.

La rândul meu, am citit în public altor oameni și am înțeles cum se simte. Cu foile tremurânde în mână, la începutul ultimei luni de vară, spre apus, am citit, timp de doi ani consecutiv, poezii deasupra Bucureștiului, pe terasa unui bloc de pe Bulevardul Nicolae Bălcescu. În spatele meu,

Ateneul la apus; în fața mea, 300 de oameni nerăbdători să începem. În cadrul Nocturnelor de Poezie Contemporană organizate de asociația ARCEN am avut ocazia să dau glas versurilor unor autori de poezie mai puțin cunoscuți, cu voci puternice și trăiri intense. Chiar dacă nu mi se citește pe chip, datorită scrierilor lecturate în acea vară în fața mulțimii curioase am devenit mai curajoasă – am început să mă apropiez iar de ficțiune ca de o *soluție*. Mai târziu, într-o iarnă, când aveam să-mi citesc propriile creații într-o seară din BEAT Bar Umanist, aveam să

dezlănțui toată forța și frustrarea adunate de atâta timp. Poeziile citite atunci mi-au făcut dinții să scrâșnească și răsufarea să mi se taie, pentru că le simțeam ca parte din mine și mă ardeau pe dinăuntru. Cineva mi-a spus în seara aceea că sunt foarte bune și m-am mirat, apreciindu-le ca și cum erau ale altuia.

Dacă e bună, o carte te „prinde”. Indiferent de suport. Treci peste greutatea volumului pe care-l cari după tine, peste tableta care se blochează sau peste faptul că nu știi la ce pagină ai rămas ascultându-l pe narator în mașină.

Lumi ficționale

Răzvan Idriceanu

Literatura *fantasy* pare a fi ușor discreditată, în special dacă ne raportăm la perioada imediată de după căderea regimului comunist. Odată cu apariția pe piața românească a traducerilor reprezentative pentru acest gen, precum *Harry Potter* ori *Stăpânul inelelor*, literatura *fantasy* autohtonă se dovedește a fi subdezvoltată. Fondator al specificului local și al genului, Vladimir Colin, aduce în prim-plan, încă din anii regimului comunist, literatura *fantasy* în România, prin operele *Legendele țării lui Vam* (1961), *Divertisment pentru vrăjitoare* (1972), *Grifonul lui Ulise* (1976), ca să amintim doar câteva. Alături de Colin, putem aminti un alt nume relevant, anume Iordan Chimet, care publică în anul 1970 *Închide ochii și vei vedea Orașul*. Abia după '89, încep să se publice din ce în ce mai multe texte cu caracter *fantasy*, dintre care am remarcat două: *Fairia – o lume îndepărtată* (2004) de Radu Pavel Gheo și *Teodosie cel Mic* (2006) de Răzvan Rădulescu.

Fairia – o lume îndepărtată reprezintă, după mine, unul dintre cele mai importante texte din canonul literaturii SF românești, prea puțin explorat și valorificat (din păcate). Pe scurt, povestea urmărește călătoria unor astronauți, peripețiile și drumețiile acestora. După ce protagoniștii călătoresc ani-lumină spre o nouă planetă, cei zece astronauți (echipajul navei Skylark) naufragiază pe planeta TS-2, unde sunt întâmpinați de primele semne de legătură cu realitatea, dar și de primele semne de imaginar. La o primă inspecție, aceștia observă faptul că se află pe o planetă familiară, plină de verdeță, ce seamăna izbitor cu planeta-mamă, Terra. Lumea în care aterizează este atât familiară, cât și fantastică, ceea ce-l entuziasmează pe Mihai Iovănel: „ei asistă fără

preaviz la spectacolul – inedit pentru raționalitatea lor *high-tech* – luptei dintre un dragon vorbitor și un prinț neînfricat”.

Relația conflictuală dintre realitatea cunoscută de astronauți și fantasticul la care asistă îi face să remarce cu stupefiere faptul că ei nu se află pe planeta-mamă, despre care știau doar din cărți. Hibridizarea prezentă în roman devine evidentă în această secvență, întrucât elementul de SF (reprezentat de echipajul venit de la ani-lumină și de armele lor laser) se combină cu basmul și *fantasy*-ul (balaurul ce vorbește și eroul neînfricat care se află într-o misiune a afirmării). Astfel, Gheo ilustrează concret impactul dintre realitatea *high-tech* a astronauților și lumea fantastică pe care se găsesc, ori impactul dintre realitatea pragmatică, realistă și imaginarul mitologic întâlnit pe planetă. Prinși de curiozitatea specifică exploratoriilor, aceștia ajung să facă parte dintr-o aventură tipică unui basm unde protagoniștii trebuie să înfrunte tot felul de amenințări. Intertextualitatea apare astfel, evidentă, amintind pe alocuri de *Poveste fără*

sfârșit, *Harap-Alb* ori *Făt-Frumos*, astronauții fiind nevoiți să parcurgă un drum inițiativ specific basmului mitologic în lumea fantastică, cât și să participe la evenimente fantastice.

Intertextualitatea se manifestă pe diferite paliere în cadrul romanului, care accentuează legătura cu textele menționate. Putem privi, așadar, prima interacțiune a astronauților cu lumea fantastică a planetei Fairia drept etapa inițiativă din basme. Protagonistul romanului, Ronnie Peterschneitt (comandantul navei Skylark), se află acum la bătrânețe, relatând povestea unui robot, fapt ce creează un efect de povestire în ramă. Parcurgând aventura ce îi așteaptă alături de Brave Soul, putem descoperi mai multe despre lumea alternativă propusă de Gheo, o lume *fantasy* a unui Pământ antic, unde realitatea este cea de basm.

După etapa inițială, cei zece astronauți pleacă la drum alături de noul lor prieten, neînfricatul prinț Brave Soul.

Pornind de la naufragierea echipajului și până la sfârșitul romanului, urmărind aventurile acestora, putem schița o hartă a

lunii alternative imaginate de Radu Pavel Gheo. Parcurgerea drumului până la cetatea regelui este plină de referințe ce evidențiază similitudinea cu lumea reală (atât a personajelor, cât și a cititorului), cu Terra, aflată acum într-o stare apocaliptică, distrusă, nelocuibilă, dar păstrată sub formă de istorie în cărți și holofilme. Se realizează, astfel, în cadrul romanului, un raport între lumea cititorului, lumea personajelor și lumea alternativă, unde se petrece acțiunea romanului. Lumea personajelor este o utopie, unde oamenii nu mai trăiesc pe pământ, ci ajung să fie o civilizație intergalactică, fapt ce denotă, evident, elementul de SF.

Romanul lui Radu Pavel Gheo se adresează unui public mai larg, fapt ce atestă abilitățile scriitoricești ale autorului, atât prin multitudinea de chei de lectură pe care le pune la îndemâna cititorului, cât și prin suprapunerea mai multor niveluri de interpretare. În acest sens, fie că este privit drept un basm ori o poveste *fantasy*, Fairia devine un tărâm în care se pot regăsi ori la care pot visa toți cititorii.

Ca pinguinii

Daniela Rațiu

Îeșim din bloc cu mătușa. Fiecare ține în mână o plasă. Sunt din rafie, țin la greu. Te poți baza pe o plasă de rafie. Avem kilogramele de carne congelată bocnă să țină până la *București*, nu doar cea cumpărată cu noaptea-n cap. În frigiderul nostru și al vecinei de la patru, am adunat carne pentru mătușa. De la cozi, de la vecina de la etajul 2 care aduce carne de la *Comtim*, a mai cumpărat și mama de la sârboiacele de la lucru. Mai avem în plase marfă cumpărată de la *sârbii* care vin chiar la *Complex*. Mătușa nu mai folosește *anti-baby*, zice că i s-a dus vremea de din-astea, așa le-am auzit vorbind, dar le vinde mai departe. Sunt așteptate la *București* ca aerul. Mai avem ciocolată *eurocrem*, banane în ciocolată, vegeta, plicuri de budincă,

ciorapi, săpunuri și spray-uri. Plasele grele le duce tata, mama și mătușa. Noi purtăm dulciurile, vată medicinală, două pulvăre de la *sârbi*, din cașmir, o pereche de blugi pentru vară-mea. Eu nu am blugi, sunt prea scumpi. Am ținut blugii în mâini, am mirosit pânza tare, am pipăit cusăturile cu ață portocalie, am citit eticheta, i-am încercat, cam mari de mine, dar m-a emoționat să îi pun. I-am dat jos și i-am împăturit frumos, mama se uita la mine cu privirea aia de *imi pare rău, dar nu avem bani*. S-a făcut foarte frig, e ger. Zăpada scârție în timp ce pășim. Gerul străbate zăpada în jurul nostru, ca niște cuțite. Mergem pe jos până la troleibuz. Am plecat din timp, troilebuzele circulă greu. Tata se uită în spatele nostru de parcă ar vrea să vadă dacă e cineva

în urma noastră. Se asigură că nu este. Vorbim în șoaptă despre ce am auzit la *Europa Liberă*. Trebuie să vorbești în șoaptă pentru că trecem pe lângă case, lumină la ferestrele dinspre stradă. N-ar sta nimeni pe gerul ăsta în curte, dar poți să știi?!

Stăm în stația de troleibuz. Nu e nicio lumină pe stradă. Bătem zăpada cu picioarele. Ca pinguinii. Știm să facem asta, aresens, frigul te învață. Trebuie să păcălești frigul. Se poate pentru scurt timp. Frigul e mai puternic decât tine, dar uneori te lasă să crezi că îl poți stăpâni. Bătem zăpada cu picioarele. Mi-am luat doar două perechi de șosete, cea de-a treia era încă udă. Caloriferele sunt atât de amețite, greu se usucă rufe. Rămân jilave mult timp. Le pui seara pe calorifer și dimineața sunt tot umede. Departe se văd farurilor troleibuzului. Ne lipim de mama. Troliebul se deplasează greoi. Zăpada de pe șosea nu a fost curățată, gerul și mașinile au făcut-o ca de sticlă. Luna e chiar deasupra noastră, iar razele ei fac șoseaua să strălucească sticlos. Troliebul înaintază legănându-se, firele de contact cu liniile electrice care se întind pe tot traseul scot din când în când scântei. Oprește. Urcăm. Ne punem pe scaune lipiți unii de alții, între noi plasele de rafie cu mânerle legate cu sfori. Un timp, în troleibuz pare că ar fi cald, dar, de la o vreme, frigul

pune stăpânire pe troleibuz și frigul ne biciuște fețele, intră pe sub haine, îmi încolățește mâna care nu are mănușă, am doar o mănușă. Deodată mă izbește un miros de țuică. Un bărbat cherchelit privește în gol pe geamul troliebului. Îi văd chipul în sticla geamului, face ochii mari de parcă nu înțelege ce se derulează de-a lungul troliebului care alunecă prudent pe gheața șoselei. În capăt, doi tineri, un cuplu, se țin îmbrățișați. Tânărul suflă aer cald pe mâinile înghețate ale fetei. Pe lângă troleibuz trec din când în când mașini. Foarte puține. E trecut de ora nouă seara. Pe gerul ăsta nimeni nu se mai încumetă pe afară. Mă uit la ferestrele caselor, blocurilor, probabil, toți stau înfוליți în casele lor, în paturile lor. O țară de înfוליți. Trecem peste pod. *Bega* e înghețată, un strat de gheață se întinde de-a lungul ei. Troliebul oprește în fața *Gării de Nord Timișoara*. Clădirea e luminată. După atâta nelumină pe traseu, gara e un glob strălucitor de iarnă. Mirosul de gară, de trenuri, de urină, ne izbește de cum intrăm în clădire. Am ajuns cu jumătate de oră mai devreme. Trenul nu e tras pe peron. E atât de frig încât se aud șinele de tren cum troznesc. Ne ducem cu toții în sala de așteptare.

(Fragment din romanul *Ultimul an cu Ceaușescu, în curs de apariție la LITERA*)

teama ta sanitară iubito

de Mihók Tamás

ține bine minte iubito în colțul ochilor noștri câmpia nu va mai goni și nu vom mai năpârli de soarele balcanic dacă tu apostrofezi conductorii taximetristul asistenta receptionerul pe toți australopitecii cyborgi datorită cărora ne permitem o fâșie de gazon în stațiune

teama ta sanitară iubito îmi provoacă teama de păcla rea despre care se zice că răsare din neant te ademenește te copleşte îți acoperă cugetul ca o siguranță de priză iubito ți-am adus din burg magne b6 apă alcalină săpun antibacterian clăbuțește-te fă gargară și mai *dă-i în fras*

Cristina Balinte

Un șirag de scoici, o geantă din pai

Cristina Balinte intră săptămânal pe ușa Academiei cu față preocupată și cu mintea plină de personaje de ficțiune. Are un birou pe care tronează o fructieră, una dintre acele piese de cristal, în formă de cupă, întodeauna cu mere albastre. Sunt vopsite? a întrebat-o cineva. Oh, nu, a zâmbit cu discreție, sunt mere din grădinile lui Zenob. Uneori, o dată cu merele îi mai trimit și câteva întrebări, la care răspunde în scris, ca acum.

Care a fost cea mai ciudată întâmplare de vară din viața ta?

Prin august 1999, când încă era funcțională mitizarea Costineștiului, de „stațiune a tinerețului”, cu epava în larg, hotelul Forum de pe faleză și festivalul de film la care visam în copilărie privind foto-reportajele din revista „Cinema”, cu discoteca Ring și rost de distracție „la greu”, am dat curs unei invitații pe bază de bilete de tabără. La „căsuțe de piatră”. Un confort sporit, în comparație cu acelea „de lemn”, câștigat prin truda unei medii finale mai mari. Am mers în ideea că, fără un Costinești în cei patru ani de viață universitară degeaba spui că ai fost student. Nu ai „trăit”, de fapt, nimic, doar ai învățat. Ceea ce nu era deloc rău, desigur, nu și suficient la acea vârstă a consumului de experiențe insolite. Nerăbdarea de a cunoaște cât mai repede acel loc la mare, despre

care se povesteau atâtea, creștea cu fiecare stație feroviară lăsată în urmă, cu fiecare kilometru depărtare de București. În sfârșit, Costinești... și plonjon imediat în (i) realitatea unei vacanțe diametral opuse celor obișnuite. Mai ceva ca în povestea ucraineană *Mănușa*, căsuța noastră de piatră oferea spațiu de dormit pentru vreo 8-9 persoane. Adică 4 paturi, în schema de la cazare. Rezonabil în ultimă instanță, dat fiind că alături, într-o căsuță de lemn, reușeau să ațipească, în schimburi, vreo 15 persoane, așa, la o banală numărătoare de chipuri diferite. Lăsate la uscat pe funii prinse între doi copaci destul de umbroși, prosoapele de plajă, costumele, cărligele etc. nu tentau pe nimeni, ca într-un pact de stabilitate reciprocă. Nici măcar vreo saltea pneumatică, rezemată de perete, nu dădea bir cu fugiții peste noapte. Mai bine zis nu era nici noapte, pentru că noaptea însemna discotecă pe

uscat, discotecă pe plajă și în apă, sau concert Vița de Vie cu Adrian Despot rockerind cu strigăt și salt întins, de pe o mică scenă precar amenajată, direct pe nisip, sau spectacol Divertis, în amfiteatrul de la Teatrul de vară, gratis pentru studenți, în fine, pentru „oricine are față de student”. Nu pot ieși din cadrul memoriei astăzi amuzate nici prânzurile cu ritualicul fel de fasole verde și carne de oaie, iar pentru cei mofțuroși, înfometăți, ieftina hamsie la chiflă, rătăcită prin abundența de varză tăiată „fideluță”. A fost o săptămână nemaipomenită, uimitoare și plină în desfășurarea unui stil de viață fără pretenții. Paradoxal, ceea ce atunci era ciudat, astăzi mi se pare ciudat că a existat. Boemia aceea studențească a Costineștiului s-a afundat în turismul de masă, până când, spre legitimarea unui prezent insipid, nu au mai rămas din ea decât marea și legenda.

Povestește-mi despre o rochie de vară uimitoare (dintr-un film, dintr-o carte sau din garderoba ta).

Rochia croită de cea mai bună prietenă a mamei. Din pânză topită, lejeră, deopotrivă de simplă și elegantă. Singura la care se asortează un șirag de scoici, o geantă din pai, la plimbarea pe faleză. Prin țesătura ei respiră briza. La mult timp după revenirea acasă, în vreo lună de iarnă friguros-morocănoasă, continua să poarte discret printre fire mirosul de sare, parfumul de mare și trimite raze care insinuează de încurajare spiritul liber al vacanței de vară.

Când vine vorba despre croaziere pe mare, spre ce insulă te-ai îndrepta?

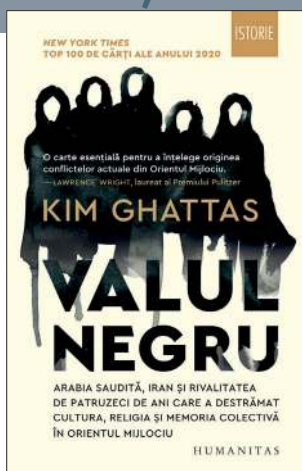
Spre insula Monte Cristo, într-o cercetare de teren, sub prețutul croazierei. Pe urmele personajului celebru al lui Alexandre Dumas – tatăl. Romanul a fost cândva pentru mine o lectură de vacanță. Probabil obosit de entuziasmul la cote alarmante pentru *Cei trei muschetari*, bunicul mi-a recomandat într-o zi *Contele de Monte Cristo*: „o să vezi că o să-ți placă mai mult”. Am luat acasă cu neîncredere cele două volume, însă le-am citit în trei zile și i-am dat bunicului întru totul dreptate. Nu vreau să se creadă că insula mă interesează pentru cine știe ce rest ascuns din comoară. Pur și simplu, vreau să văd teritoriul pe care a ajuns Edmond Dantès, ca eșuat al vieții, și de pe care a plecat cu planuri de viitor.

Trei cărți de vacanță

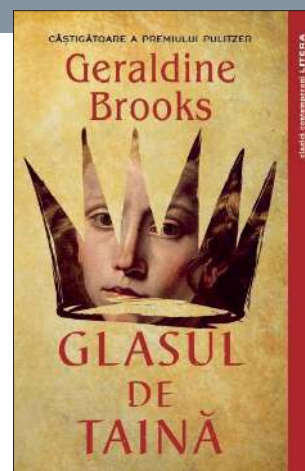
Emily Brontë, *La răscruce de vânturi*, LITERA, cpt, 2022

Romanul lui Emily Brontë este unul dintre cele mai citite romane, datorită esenței sale dramatice. Ecranizat, tradus, comentat, romanul are în centru o poveste de dragoste și conflictul etern dintre clase sociale, dintre caractere. Catherine Earnshaw și Heathcliff - personajele principale, rămân întipărite în minte prin însușiri și emoții puternice deși atât de diferite. Complexitatea narativă, povestea, dar mai ales tipologiile fac din acest roman o capodoperă a genului.

Kim Ghattas, *Valul negru*, Humanitas, 2022

Cartea analizează cu pertință rivalitatea care a destrămat cultura în Orientul Mijlociu. Documentată la sânge, scrisă cu talent jurnalistic, *Valul negru* prezintă convingător ultimele patru decenii ale lumii arabe, ca pe o epocă întunecată și minată de conflicte sângeroase. Portrete convingătoare, atmosferă și crime.

Geraldine Brooks, *Glasul de taină*, LITERA, 2019 (Premiul Pulitzer)

Roman de inspirație biblică, *Glasul de taină* este o carte captivantă, vie și o lectură foarte plăcută, calități care i-au adus autoarei Premiul Pulitzer. Urmărind ascensiunea lui David, în termeni aproape laici, scriitoarea reinterpretează povestea legendarului erou, dintr-o perspectivă insolită, demitizatoare în esență. Dintre cărțile lui Geraldine Brooks, la noi s-a tradus și *Poporul cărții*.

Luxurianță și happy end

Daniel Antohe

Manuscrisul fanariot, document real prezentat în facsimil la sfârșitul romanului, conține, în câteva fraze, povestea de la care autoarea împletește țesătura complexă și fastuoasă a unei întregi lumi ficționale. În „Un veac de singurătate”, manuscrisul misterios al lui Melquiades este Cartea care conține metaforic lumea ficțională și a cărei citire până la final va aduce sfârșitul Macondo-ului – în romanul Doinei Ruști manuscrisul este pre-textul care va justifica o halucinație a simțurilor susținută pe aproape 450 de pagini.

Avem de-a face cu o metaficțiune istoriografică a cărei lume ficțională este impecabil construită. O lume luxuriantă, croită printr-o scriitură de o senzualitate acută: imagini, sunete, mirosuri se amestecă și succed cu frenezia

care trebuie, într-adevăr, să fi fost viața de zi cu zi în Bucureștiul sfârșitului de veac optsprezece. Astfel, imaginarului fanariot din literatura noastră i se adaugă un roman important. La fel ca în romanele lui Eugen Barbu, lumea imaginată de autoare conține toate contrastele, tot binele și răul, corupția și iubirea, agonia și extazul pe care le asociem cu această perioadă a istoriei noastre. Bucureștiul fanariot este fascinant în mizeria și splendoarea sa.

Nu întâmplător l-am evocat pe Garcia Marquez; senzația că „Manuscrisul Fanariot” este un roman aflat în vecinătatea romanului sud-american nu m-a părăsit pe întreaga durată a lecturii. Fapt explicabil prin aceea că există un tip de scriitură proprie clivajului dintre lumi și lumilor „neaezate” și că această scriitură,

la fel ca în cazul autorilor boom-ului, și-a găsit drept de cetate, consecință a Istoriei, și în literatura noastră (Cărtărescu sau Agopian ar fi alți doi reprezentanți ai săi). Este vorba, până la urmă, de un tip de sensibilitate barocă; m-am gândit chiar și la realismul magic, căci, nu de puține ori, scenele din roman, prin vivacitatea și pitorescul lor, m-au lăsat cu senzația că se opresc la granița supranaturalului și că autoarea s-a reținut, păstrându-și cititorii tocmai la limita registrului realist.

Romanul se adaugă istoriei bogate a balcanismului literar românesc. Nu este ocolit nici termenul de epocă, nici cuvântul neaș. O sumedenie de scene ar merita menționate. Memorabilă, de pildă, este aceea în care în Bucureștiul anului 1796 este adus primul pian. Amploarea tabloului

compus din atâtea scene și detalii conferă întregului calitatea de mare reușită epică.

Până la urmă, dincolo de armătura ideatică și teoretică, romanul convinge prin lumea fascinantă pe care o creează. O poveste de iubire (cu un *happy end* poate puțin umbrat de circumstanțele împlinirii iubirii) într-o lume configurată mai mult decât convingător.

Mușița

Adriana Irimescu

Dan se așază pe partea cealaltă a mesei unde mușamaua galben-ocru cu trandafiri roz spălăcit era deja tocită. În bucătărie era cald, mijloc de iulie, perdeaua de la fereastră flutura de la toate ușile deschise, mama prăjea a doua porție de cartofi noi, iar eu mă topeam de căldură.

Îmi trăsesem relații negri și o maletă pe mine și n-ar fi reușit nimeni pe lume să mă facă să-mi schimb outfitul. Mă enerva pălăvrăgeala lor, dar știam bine că dacă Dan e la noi, mă va lăsa să stau mai mult în oraș.

Mama pune cartofii din tigaie în castron, scoate salata de roșii din frigider și friptura din cuptor. O muscă mare, neagră-verzuie, bâzâie insistent deasupra mesei.

Tot tabloul ăsta „family” mă enervează îngrozitor, așa că aplic metoda autoînfundării urechilor, desăvârșită încă din copilărie, când mama și tata se certau cumplit. Pot chiar să mormăi încet-șor ca să-mi înfund urechile și mai bine. Musca nu se mai aude deloc, dar se învârte pe deasupra cartofilor. Abia aștept să măncăm să pot pleca odată în oraș.

Mama se întoarce spre mine și-mi spune că Dan vrea să-mi zică ceva.

Îmi dezactivez bâzâitul din urechi și mă prefac atentă. Nu prind primele cuvinte, mai apoi nu-mi vine să cred.

Dan mă întreabă cu un zâmbet larg dacă aș fi de acord să-l aducă pe fii-su ăl mare să locuiască la noi. „E de vârsta ta, puteți împărți aceeași cameră, o să vă înțelegeți foarte bine și mai încolo ne putem muta într-un apartament mai mare.”

„Drop dead” – zic în mintea mea, înfigând furculița în grămada de cartofi prăjiți. Mama mă întreabă de ce nu zic nimic. Mănânc, mestecând calm, în timp ce în mintea mea se bulucesc gânduri printre înjurături. „Da’ nu mai bine mori tu, mă băiatule, cu tot cu ideile tale de căcat, cu fii-tu pe care nu-l cunosc și pe care nu vreau să-l cunosc, d’apăi să-l primesc în camera mea?”

Par calmă, ceea ce-i contrariază, de obicei fac scandal când nu-mi convine ceva și încep să presupună că aș fi de acord. Musca dă târcoale mâncării, nimeni n-o mai alungă și se așază fix pe cartofi. Începe să se miște ciudat și depune o grămăjoară de ouă pe un cartof. Mușița. Îmi vine să vomit, mă abțin, le spun că o să mă gândesc la ce au zis ei și aștept. Sunt furibundă și tot ce-mi doresc e ca Dan să înghită mușița aia și să moară. În chinuri.

Întinde furculița, o înfige într-o grămăjoară de cartofi, se uită la mama, comentând în legătură cu nu știu ce, cartofii pică în castron, râde, înfige

din nou furculița în alți cartofi, prinzând în dinții ei și cartoful cu scărboșenia muștei, deschide gura și înghite. Incnesc spasmodic, îmi pun mâna la gură, fug la baie, inspir sacadat pe nas, încercând să șterg din minte imaginea scărboasă a gurii care înghite.

Mama ciocăne la ușa băii, îi zic să mă lase în pace că mi-e rău de la căldură, îmi dau cu apă rece pe față, mă uit în oglindă și mă bufnește râsul. Habar n-am de ce. Mai stau vreo 5 minute în baie, ies încet și le arunc peste umăr, din ușă, „Mă întorc la 12.”

„Îți păstrez cartofi sau poate să-i mănânce Dan pe toți?”

„Să-i mănânce”, spun icnind și o iau la fugă pe scări.

*

Dan plecase de vreo două săptămâni în Victoria să-și recupereze odrasla cea mare (aia de trebuia să locuiască în camera mea) și din convorbirile telefonice dintre mama și el reieșea

că fosta nevastă e mai sănătoasă la cap. Nu voia să-l lase și pace. Mie îmi convenea. Au mai trecut alte două săptămâni, cu semne rare din partea lui, vreo două telefoane cede, apoi s-a așternut tăcerea. Mama s-a agitat o perioadă, a încercat să-l găsească, nu mai venise nici la serviciu (erau colegi) și, după două-trei luni, s-a obișnuit cu gândul. Ne-am continuat viața în liniște, am întrebat-o de câteva ori dacă știe ceva de el, mi-a răspuns sec: „Nu-i treaba ta!”. Hm, mie îmi convenea.

Cu câteva zile înainte de Crăciun sună telefonul și o aud pe mama vorbind precipitat și șoptit. Pune receptorul în furcă, intră în sufragerie și începe să plângă. Intru și eu, mă așez pe fotoliu, așteptând să-mi spună ceva. Într-un final, cu un zâmbet tâmp pe față, aducând a satisfacție, îmi spune că Dan a murit. De ciroză.

Extaz și ficțiune

de Liviu G. Stan

Florin Spătaru e un prozator jazzy. Temperatura acuplărilor spătariene amintește adeseori de erosul de dark room al lui Robbe-Grillet, deși nu simt în „Greier de topaz” cine știe ce simpatii manifeste pentru „patronul” Noului Roman Francez. Livrescul hiper-barochizant (pe alocuri) al lui Florin Spătaru s-ar fi înțeles de minune cu iconoclasmul flamboaiant al regizorului polonez

Walerian Borowczyk. Dar nici universul lui Alejandro Jodorowsky nu este atât de departe de tonusul acestei proze. Spirit jucăuș, cu temperament cvasi-suprarealist, în genealogia lui Boris Vian, strategia sa de etalare a erotismului folosește sado-estetică, dar nu în postura unui mecanism ideologic al sexualității. Altul e sensul acestor erupții. Ele par mai degrabă niște inginerii ale extazului.

Convorbiri la distanță

Cărțile lui Marius Wamsiedel

Ce-ai citit ultima oară?

Sunt în perioada Hemingway, un scriitor de care nu m-am putut apropia multă vreme și față de literatura căruia aveam sentimente amestecate. De data asta, am luat-o metodic: mai întâi *Fiesta*, apoi *Adio, arme* (le-am dus la bun sfârșit cu râvnă benedictină) și, chiar când eram pe punctul de a spune pas, *Căștigătorul nu ia nimic*. Iar aici s-a produs un decliv pe care nu-l mai așteptam. Am citit câteva povestiri cu creionul în mână și pe unele le-am mai citit o dată, atent la construcția personajelor și la atmosferă, admirându-le indeterminarea și încercând să le pătrund simbolismul. Acum sunt pe la jumătatea lui *A avea și a nu avea* și mi-e tot mai clar

că romancierul Hemingway, spre deosebire de creatorul de proză scurtă, îmi spune foarte puțin.

Care sunt în momentul de față plăcerile tale de lector? Textul scurt? Fragment? Roman? Roman amplu?

Multă vreme, am preferat romanul prozei scurte. Apoi l-am descoperit pe Cortázar și am înțeles că literatura bună nu ține de gen și specii.

Îți propunem 5 cărți : Damon Galgut - *Promisiunea*, LITERA 2022, Booker Prize, 2021, Akira Mizubayashi, *Inimă frântă*, Humanitas, Raftul Denisei, 2022, Marius Constantinescu - *Café gourmand*, Nemira, 2022,

Emily Gunnis - *Camera secretă*, LITERA, 2022, Dan-Silviu Boerescu - *Măruca Cantacuzino*, drama prințesei blestemată, Ed. Neverland, 2022
Spune-mi, care dintre ele ți se pare interesantă? Pe care ai cumpăra-o? Pe care ai citi-o acum? Care este motivația?

Inimă frântă. Pentru că este despre război și dragoste, muzică, Asia și un bol de orez care îi dă lumii coerență și sens. Nu am citit romanul, dar bolul de orez trebuie să fie cumva precum covorul lui Big Lebowski, „that rug (that) tied the room together.”

Când te gândești la romane, ce fragment, personaj sau temă îți vine imediat în minte?

Tocmai mi-a venit în minte Pimko, profesorul scoarșos și pedant din *Ferdydurke*, a cărui pedagogie „putea să arunce în infantilism întreaga omenire” (citez din memorie). Nu știu de unde și până unde această străfulgerare, căci nu am mai pus mâna pe *Ferdydurke* de ani buni – să fie de vină semestrul pe care abia l-am încheiat? Ori poate recenta întoarcere a lumii la Marea Imaturitate de care vorbea Gombrowicz? Altfel, Gombrowicz e primul scriitor pe care l-am citit din scoarță-n scoarță, de la *Bakakai la Jurnal* și de la *Amintiri din Polonia la Cursul de filosofie în șase ore și-un sfert*. Cărțile lui mi se par de neocolit pentru cine vrea să înțeleagă spiritul acestei părți de lume.

Umbra lui Isus

Numit de Doina Ruști „Romanul de maturitate al lui Radu Găvan”, *Isus din întuneric* ne propune o lectură profundă, pe mai multe niveluri, variind între fantasticul cu accente horror și cotidianul finalului de secol XX. Pe scurt, cartea prezintă drama unui adolescent înzestrat cu talente artistice speciale și care pe lângă faptul că nu și-a cunoscut niciodată tatăl, se confruntă și cu pierderea timpurie a mamei, fapt pentru care se învinovățește.

Împovărat de dilema absenței figurii paterne, absență pe care mama sa nu i-a explicat-o niciodată, protagonistul – sau unul dintre cei doi protagoniști, deoarece cartea ține în balans o dualitate – începe propria căutare. Iar aceasta se întinde pe mai multe planuri. Dacă la început demersul este unul artistic, tânărul încercând să-și folosească talentul de desenator pentru a surprinde o reacție a mamei sale, odată cu pierderea acesteia, căutarea devine biunivocă, de parcă destinul ar încerca să-i dea indicii. Deși nici

bunica sa – singura figură marcantă rămasă aproape de el – nu îl poate ajuta, o serie de coincidențe și descoperiri întâmplătoare îl conving pe copil că tatăl său e un scriitor faimos.

Baleind perspectivele unui număr de personaje, romanul prezintă câteva imagini foarte puternice și cu încărcături emoționale deosebite, analizându-le apoi pe îndelete cauzele și efectele. Violul în grup, haita de câini care ucide, bolovanul care sfărâmă țeasta, toate acestea sunt imagini recurente care apar episodic, de fiecare dată altfel, cu grade diferite de concretețe. De la imaginar sau oniric la concret, de la viziune la amintirea reprimată, paralelele pe care imaginile similare trăite de personaje diferite le creează au darul de a construi punți peste timp și spațiu și de a conecta oameni aparent fără legătură.

De fapt, dacă analizăm un pic, observăm destul de multe similitudini între viețile lui Amadeo și Ludwig Admistadt, foarte bine puse în evidență de discuția dintre

Amadeo și bunica celui care crede că-i fusese tată. Este imposibil să nu observi o dramă recurentă, aceea a lipsei figurii paterne, protectoare, atât la protagonist, la unul dintre prietenii acestuia, cât și la prezumtivul său tată. De asemenea, truda bunicii care ajunge să crească singură un nepot este împărțită de mai multe personaje, la fel și aceea de a avea un copil diferit, care nu se poate integra într-o colectivitate, deoarece aceasta-l respinge.

Sunt și câteva leitmotive secundare, cum ar fi povestea piticului înfricoșător sau a picturului sărac, întâlnite de mai multe ori, suprapunându-se în diferite moduri cu povestea principală.

Alexandru Lamba

De fapt, această țesătură atentă și cu foarte multe conexiuni este cea care dă greutate romanului, îl face memorabil și-l individualizează. Ajută foarte mult și modul în care aceste legături se descoperă gradual, pe măsură ce acțiunea evoluează, iar protagonistul întrevede mai multe fațete ale realităților între care e prins.

Structural, romanul este împărțit în patru părți, cea secundă ocupând în jur de două treimi din volum și astfel jucând rolul principal. Prima parte ne introduce doar în acțiune, propunând două personaje fără un rol funcțional în poveste, mai degrabă spectatoare, și, odată cu ele, pregătindu-l pe cititor pentru multiplele niveluri de poveste-in-poveste care vor urma. Și încă din primul paragraf suntem avertizați de straniețea celor ce urmează a fi relatate și a gradului lor ridicat de incertitudine, de parcă realitatea ar fi privită prin sisteme de prisme care cariază.

Continuare în versiunea online

Jefuitoarea de diligențe

Marina Costa

Lillie Davy s-a născut în Ontario, Canada, în 1871, în sărăcie și violență, cea mai mare dintre trei surori. Tatăl ei le-a abuzat întâi mama, apoi și pe fete. Acestea au fugit de acasă, urcându-se într-un tren de marfă. Uneori au recurs la prostituție pentru a-și câștiga hrana și adăpostul.

Lillie a crezut că pune capăt încercărilor prin căsătorie, însă și soțul ei, Dan Bandman, pianist, s-a dovedit a fi violent și dependent de opiu, un viciu obișnuit în vremea aceea. În 1893, femeia l-a părăsit, plecând spre Vestul Sălbatic al tuturor posibilităților.

Ajunsă în Arizona, și-a schimbat numele în Pearl Hart. Așa o vom numi și noi în continuare, fiindcă sub acest nume s-a făcut cunoscută ca jefuitoarea de diligențe.

Găsise de lucru într-o casă de toleranță, însă căuta soluții să iasă de acolo. Astfel, s-a asociat cu Joe Boot, un miner fără noroc. Pe 29 mai 1899, perechea a atacat diligența în Kane Spring Canyon, un loc unde vizitii nu putea vedea la 20 de picioare

înaintea cailor din față. A fost ușor, cei trei pasageri nefiind înarmați și tremurând de frică. Furtul a fost reclamat în primul oraș în care a oprit diligența. Șeriful a adunat o poteră și a pornit în urmărirea tâlharilor, reușind să-i prindă după o lungă hăituire.

Pearl a fost despărțită de Joe Boot și închisă în vestita pușcărie Yuma.

A fost singura femeie bandit din istoria Vestului Sălbatic. Ziarele o descriau ca fiind îndrăzneț, romantică, cu un spirit liber.

Scriitorul și istoricul californian John Edward Boessnecker afirmă că Pearl a fost singura femeie deținută între 260 de bărbați în iadul vestitei Închisorii Teritoriale Yuma. În ciuda condițiilor grele, cei trei ani de închisoare pe care i-a făcut efectiv până să fie eliberată, pe cuvânt de onoare, în 1902, au schimbat-o radical: a învățat acolo să scrie, să citească, s-a perfecționat în domeniul croitoriei și a reușit să se lase de opiu definitiv.

Continuare în versiunea online

Însemnări

Lidia Vianu

Prima mea amintire este încercarea de a-mi face singură o poveste, fiindcă pe celelalte prea le știam pe toate. Curând după aceea am amintirea clară a unei povești a cărei eroină era o Flacăra. M-am ales atunci, la 4 ani, cu replica mamei: „Pune mâna și citește că nu iese scriitoare din tine!”

Am citit pe rupte, am făcut chiar filologia ca să citesc mai mult. Mare noroc am avut că cei de la Engleză erau obligați să facă secundar Româna. Citeam 3 luni vara, zi și noapte. Citeam

în timpul anului universitar, în timpul „meu”, dar și în orele de marxism sau la cursurile unor profesori care habar nu aveau ce cuvinte spun. Unii chiar mă admonestau: „Bagă cartea în bancă!”, ceea ce voia să zică: „Nu mai citi!”

De la 4 la 74 de ani, am scris și am tăcut. Cine să mă citească și de ce? Nu mai bine citesc ei cărțile altora, cum am fost și eu învățată? Doar că eu am fost de când mă știu enervant de perseverentă. Poate nu merită citit ce scriu eu, dar, dacă mi-a

dat Dumnezeu intuiția asta în suflet că acolo e lumea mea, eu la scris nu renunț. Și n-am renunțat. Doar că nu a știut nimeni acest lucru. N-am scos cărți, n-am avut confrăți bârfitori [avantaj eu], am fost total independentă. Nu existam în lumea mea decât eu și sertarul.

Dăm la o parte cărțile de anglistică, unde pot să zic, vorba nu e nouă, că „am făcut părție.” Acolo era profesia vieții mele. A existat și acolo ceea ce latina numește „invidia medicorum pessima”

– înlocuim medicul cu filologul și obținem sensul exact la care mă gândesc.

Și a venit anul 74 al vieții mele, când Doina Ruști a deschis o ușă. A apărut Bea, am scos la lumină un roman scris acum 50 de ani, și m-am gândit brusc: „It's now or never.” Aceasta este explicația seriei de cărți de sertar pe care o scot acum, mirându-mă și eu câte s-au adunat. E bucurie și în același timp nesiguranță. Merită citit ceea ce scriu eu? Confesiuni... Să fiu cu adevărat scriitoare?

Eroine pe scena botoșăneană

Emanuela Ilie

EROINELE, după Publius Ovidius Naso, e primul spectacol regizat, scenografiat și ilustrat muzical pe scena botoșăneană de tânărul Andrei Măjeri. Produs reprezentativ al școlii clujene de teatru (gorjeanul, n. 1990, este absolvent al Universității Babeș-Bolyai, unde și-a dat inclusiv doctoratul în Artele Spectacolului), Măjeri și-a investit nu numai pregătirea de specialitate și inventivitatea creatoare, ci și tot entuziasmul de început de drum moldav, într-un spectacol ideativ, de o temeritate pe care mi-ar plăcea să o văd mai des pe scenele de teatru românești.

Povestea din spatele lui este clarificată într-o scurtă confesiune regizorală: „În noiembrie 2019, am descoperit, într-o librărie din Valencia, *EROINELE* poetului Ovidius. O colecție de scrisori de dragoste ale unor figuri feminine mitologice către bărbații lor, «eroii». Doi ani și jumătate mai târziu, la Teatrul „Mihai Eminescu” Botoșani, întâlnesc grupul perfect de actrițe pentru a pune în scenă, pentru prima oară în cariera mea, genul epistolar. Dar, mai ales, pentru a vorbi despre rănilor iubirilor nedrepte. Într-un echipaj de 8+1, umăr la umăr, una lângă alta, ele își spun poveștile de iubire, chestionându-le, pe parcurs, dintr-o perspectivă critică.”

Hipotextul *EROINELOR* lui Măjeri este, așadar, antic – ovidian, mai exact. El este reprezentat de o serie de istorii cu pretext erotic și rezonanță mitologică arhicunoscută, transpuse în formulă epistolară de cel pe care, deloc întâmplător, istoria literară a umanității chiar l-a reținut drept *Cântărețul iubirilor gingașe*. Bineînțeles că în concepția artistică de față, deși își păstrează dominantă erotică (una deloc *gingașă*, însă), cele nouă scrisori – trimise, chipurile, de Ariadna către Tezeu, Penelopa către Ulise, Fedra către Hipolit, Deianira către Hercule, Briseida către Ahile, Hipsipila către Iason, Medeea către Iason, Enone către Paris și Elena către Paris – sunt inserate în formatul

spectacular și „jucate” în așa fel încât să ilustreze cu mult mai mult decât chinurile de iubire, ură și răzbunare sau regret mordant ale unor figuri feminine emblematice pentru modul antic de a privi dragostea (și ceilalți demoni ai ființei...).

Pe de o parte, ingenios asamblate și convingător interpretate (după caz și capacitate interpretativă: pătimaș, revoltat, ca aplomb, entuziasm contagios ori o autoironie sanitară), discursurile acestora se transformă într-un fel de cutii de rezonanță ale feminității dintotdeauna, obligate de convențiile comunitare să își asume o serie prestabilă de roluri, dar gata oricând să le sfideze, indiferent de preț. Pe de altă parte, însă, partitura scenică de sorgine antică suferă, voit, un proces de metabolizare care să permită identificarea simpatetică a oricărei spectatoare *de azi* cu fiecare dintre *EROINELE de odinioară*, jucate, în ordine, de: Alexandra Acalfoae, Crenola Muncaciu, Dana Bucătaru, Lenuş Moraru, Ella Nistor, Lidia Uja, Silvia Luca, Irina Mititelu și Gina Pătrașcu-Zamfirache. Ajungând aici, să recunosc faptul că mi-au plăcut și emoțiile lor, altminteri firești la a treia sau a patra reprezentație, și maniera în care au știut, atât individual, cât și ca un grup (cel puțin în aparență) bine sudat, să se adapteze rigorilor impuse de spațiul scenic nu tocmai încăpător. Iar în elementele de recuzită dramatică, în general

bine alese, în coregrafia atentă a Victoriei Bucun, în inserțiile de limbaje complementare sau alternative și în fragmentele muzicale de diverse tipuri (de la rock și disco la manele), ca și în cele câteva momente de comunicare extra-textuală (unele cu deschidere implicit meta-artistică, altele ca și decupate fie din studiile de gen, fie din dialogurile pe care le putem auzi cam peste tot astăzi în mediul urban – pe străduțele periferice, în cafenele de fițe, la sală ori în fața buticurilor din malluri...) am preferat să văd un pandant discursiv menit a lega Istoria antică de micile istorii actuale, trasând în același timp o linie de continuitate între prima și cea *de-a treia femeie* (cf. Gilles Lipovetsky). Adică modelul feminin creat în contemporaneitate, pentru care existența înseamnă nu predestinare și obligație de asumare a unor roluri ori funcții sociale, ci alegere, obiect fertil de interogație și negociere continuă.

Am plecat din teatrul botoșănean cu impresia că am asistat la un spectacol curajos, cu detență sociologică și miză identitară macro, care valorifică intertextul antic pentru a vorbi publicului românesc de azi despre prejudecățile de reprezentare și inechitățile de gen. Dar și cu întrebarea dacă spectatorii moldavi de orice vârstă și *back ground* cultural pot fi cu adevărat receptivi la asemenea tip de abordare teatrală care, într-un fel, pune degetul pe o rană încă

deschisă. Mi-au răspuns imediat, desigur fără să vrea, chiar primele două perechi de prietene ale căror reacții „la cald” le-am auzit verbalizate pe holul de la intrare, transformat într-un fel de palimpsest epistolar (scrisorile primite în urma apelului lansat de Andrei Măjeri sunt fixate pe niște panouri îmbrăcate în pânză, în așa fel încât spectatorii să le poată vedea și eventual parcurge și la intrare, și la ieșire). Primele doamne, după toate aparențele cincugenare, au țâțâit ușor condescendent, apoi au răbufnit direct: „-Ce-a fost asta, dragă?! Cum le-a pus pe actrițe să vorbească așa între ele... -Da, ce tupeu!”. Celelalte două, de bună seamă studente ori proaspăt absolvente de studii superioare, au comentat succint amestecul de limbaje și registre, pentru a conchide, entuziasmate, că „-A fost un spectacol tare de tot! Ai văzut?! -Da, tu, parcă ni se adresa nouă!” Q.E.D.!

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017

ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com